

# Projekt Strokovne podlage za pripravo regionalnega prostorskega načrta Ljubljanske urbane regije

## Tematska delavnica »Narava in voda«

### Zapis rezultatov delavnice

Delavnica je potekala 12. februarja 2009 od 8.30 do 14.00 v prostorih Term Snovik. V pričujočem poročilu so povzeti namen, program in rezultati delavnice.

#### 1 Namen dogodka in program

Namen delavnice je bil opredeljen na naslednji način:

- Spodbuditi razmišljanje o vlogi in pomenu varovanih območij ter ohranjanju narave in voda za vzdržni razvoj regije.
- Pridobiti odzive na ključne ugotovitve analize naravnih danosti v Ljubljanski urbani regiji in na začetne predloge ciljev ter usmeritev na področju ohranjanja narave in voda.

Delavnica je potekala po naslednjem **programu**:

Kdaj?	Kaj?
9.00	<b>Uvod</b> Pozdrav udeležencem Predstavitve programa dela
9.10	<b>Analiza stanja – predstavitev</b> Ugotovitve za področje narave Ugotovitve za področje voda Ogrožena območja in projekti s potencialnimi močnimi negativnimi vplivi na naravo

Kdaj?	Kaj?
10.15	<b>Narava, vode, ogrožena območja in projekti s potencialnimi močnimi negativnimi vplivi na naravo</b> Razprava v tematskih skupinah
11.20	<i>Odmor</i>
11.40	<b>Razvojne možnosti na zavarovanih območjih – primeri dobre prakse</b> Krajinski park Ljubljansko barje Kozjanski park Razprava
12.25	<b>Cilji in usmeritve za področje narave in voda</b> Predstavitve ciljev in njihovo dopolnjevanje
13.30	<b>Povzetek delavnice in zaključna razprava</b>
14.00	<b>Zaključek delavnice</b>

## 2 Udeleženci

Seznam udeležencev je priložen.

## 3 Predstavitve ugotovitev analize

Predstavitve ugotovitev analize za področji narave in voda ter ogroženih območij in projektov s potencialnimi močnimi negativnimi vplivi na naravo so v .pdf obliki dostopne na spletnem naslovu <http://rralur-prostor.uirs.si>.

## 4 Narava, vode, ogrožena območja in projekti s potencialnimi močnimi negativnimi vplivi na naravo

Razprava je potekala v šestih tematskih skupinah, za katere so bili opredeljeni naslednji sklopi vprašanj:

1. Katera ogrožena območja narave se nahajajo v vaši občini/LUR?  
Na kakšen način so ogrožena?  
Ali potekajo oz. so načrtovani kakšni projekti, ki bi lahko močno negativno vplivali na naravo?
2. Katera ogrožena območja voda se nahajajo v vaši občini/LUR?  
Na kakšen način so ogrožena?  
Ali potekajo oz. so načrtovani kakšni projekti, ki bi lahko močno negativno vplivali na vode?

3. Kakšni so sedanji vplivi podnebnih sprememb na okolje in prostor v vaši občini/LUR?  
Kaj pa v prihodnje?  
Kakšne so možnosti za prilagajanje na vplive podnebnih sprememb?
4. Kako ocenjujete ponudbo javnih odprtih prostorov – otroških igrišč, športno-rekreacijskih površin, zelenic, parkov v vaši občini/LUR?  
Je zadostna in ustrezna?  
Kakšne so tendence?  
Kakšni so načrti vaše občine?
5. Kako – v kolikšni meri in na kakšen način – so izrabljene možnosti za uporabo vode kot dejavnika kakovosti bivanja v vaši občini/LUR?  
Ali so na tem področju kakšne neizkoriščene priložnosti?  
Potekajo ali so načrtovani projekti?
6. V čem vidite potencial za razvoj zavarovanih območij?  
Katere so pomanjkljivosti /omejitve za razvoj na zavarovanih območjih?

Zapis rezultatov razprave v tematskih skupinah je v prilogi 1.

## **5 Razvojne možnosti na zavarovanih območjih – primeri dobre prakse**

Predstavljena sta bila dva primera dobre prakse: Krajinski park Ljubljansko barje in Kozjanski park. Predstavitvi sta v .pdf obliki dostopni na spletnem naslovu <http://rralur-prostor.uirs.si>.

## **6 Cilji in usmeritve za področje narave in voda**

Cilji in usmeritve za področje narave in voda so podani v prilogi 2. Glede na to, da so nekatere predhodne točke programa trajale dlje, kot je bilo predvideno, obravnave ciljev in usmeritev v skupinah v časovnem okviru, predvidenem za delavnico, ni bilo mogoče izvesti.

Zapis pripravila:  
Sergeja Praper

Zapis rezultatov dela v skupinah:  
Alenka Cof, Andrej Gulič, Nadja Penko Seidl, Alenka Planinc Rozman,  
Sergeja Praper, Natalija Vrhunc

Ljubljana, 3. 3. 2009

## Priloga 1

### Zapis razprave v tematskih skupinah

#### Narava in ogrožena območja

##### Vprašanja za razpravo

- Katera ogrožena območja narave se nahajajo v vaši občini/LUR?
- Na kakšen način so ogrožena?
- Ali potekajo oz. so načrtovani kakšni projekti, ki bi lahko močno negativno vplivali na naravo na območju vaše občine/LUR?

##### Zaključki razprave

- Vse naravne (naravno ohranjene) površine v MOL so ogrožene zaradi pritiskov novih posegov; gozd v LUR pokriva približno 60% površin in dobro opravlja svojo vlogo.
- Problem je velika samovolja posameznih investitorjev pri poseganju v prostor in neupoštevanje interesov drugih.
- Naravo ogrožajo predvsem dejavnosti, ki se izvajajo nekontrolirano (nekontrolirana raba prostora); takšen primer so tudi nekontrolirane oblike rekreacije v naravno bolj ohranjenih območjih, gozdovih.
- Strokovne podlage za območja Natura 2000 – vprašanje strokovnosti pri določanju območij in vprašanje kriterijev, na podlagi katerih so bila ta območja določena; problem je neargumentirano določanje območij Natura 2000.
- Problemi razvojnih dejavnosti zaradi Nature 2000. Primer občine Komenda: Natura 2000 omejuje razvojno območje v Komendi (območje Natura 2000 preči magistralni plinovod, zraven se načrtuje vzporedni plinovod; kje so rešitve – prestaviti plinovod, ukiniti Naturo 2000).
- Območja Natura 2000 predstavljajo določene administrativne omejitve, predvsem v praksi; za poseganje na območje Natura so potrebne dodatne študije, s čimer se postopki za izpeljavo posameznih projektov zavlečejo v prihodnost.
- Območja Natura 2000 bi bilo potrebno ponovno preveriti – potrebna bi bila revizija postopkov pri določanju območij Natura 2000.
- Območja Nature naj se prostorsko zmanjšajo, obenem pa naj se pokrivajo s poplavnimi območji.
- Narava je ogrožena tudi zato, ker za vzdrževanje zavarovanih območij ni sistemskih rešitev.
- Na nivoju države niso bili pripravljeni instrumenti za vzdrževanje zavarovanih območij in načrtovanje dejavnosti. Gre predvsem za sektorsko delovanje, pri čemer določila in usmeritve niso vedno jasne, so presplošne.

- Na območju Kamniško-Savinjskih Alp in Velike planine se pojavljajo veliki razvojni interesi, kar v veliki meri ogroža naravo na tem območju. Ohranjena narava je tu pomemben vir za razvoj drugih dejavnosti, vendar nekontrolirane rabe prostora zmanjšujejo ohranjenost prostora, pestrost in prepoznavnost območja. Interesi posameznih investorjev so veliki, išče se različne možnosti, kako jih uresničiti.
- Problem je tudi pomanjkanje nadzora na varovanih in zavarovanih območjih in dejstvo, da ni aktivnega upravljanja teh območij.
- Problem je tudi neustrezen inšpekcijski nadzor ali pomanjkanje le-tega.
- Območja usmerjene poselitve je treba izvzeti iz zavarovanih območij, saj prinašajo velike omejitve za prebivalce na teh območjih (primer Krajinskega parka Polhograjski dolomiti). Na teh območjih so otežkočeni številni projekti širjenja dejavnosti ali prenove.
- Varstveni režimi so pogosto zelo togi in omejujoči ter onemogočajo oziroma otežujejo prebivalcem razvojne dejavnosti na območjih, kjer so pogoji za delovanje že tako omejeni.
- Naravo ogrožajo tudi manjši in nekontrolirani posegi, kot je »divje« izkopavanje gramoza. Problem se pojavlja na več območjih v regiji, zato je tudi temu treba nameniti posebno pozornost.
- Problem je tudi pomanjkljiva komunalna opremljenost in točkovni viri onesnaževanja.
- Treba se je zavzemati za pripravo povezovalnih projektov in njihovo realizacijo, potrebno je boljše povezovanje med sektorji in med posameznimi občinami za doseganje skupnih ciljev in reševanje podobnih problemov.
- Občine imajo težave pri pridobivanju smernic posameznih resorjev in sektorjev. Predlog je, da se pripravi strokovne podlage na regionalni ravni s tako natančnostjo, da so uporabne tudi občinam pri pripravi občinskih prostorskih načrtov.
- Nekritično povzemanje in prevzemanje evropskih kriterijev v slovensko zakonodajo prinaša dodatne, predvsem administrativne omejitve.
- Problem prostorskega planiranja oziroma odsotnost le-tega; planer izgublja na svoji vlogi, v ospredju je sektorsko planiranje, interesi sektorjev so zelo jasno postavljeni; takšen način planiranja se izvaja na principu »moči«, in ne na principu usklajevanja interesov.

## Vode in ogrožena območja

### Vprašanja za razpravo

- Katera ogrožena območja voda se nahajajo v vaši občini/LUR?
- Na kakšen način so ogrožena?
- Ali potekajo oz. so načrtovani kakšni projekti, ki bi lahko močno negativno vplivali na vode?

### Zaključki razprave

Vzroke za današnje probleme je potrebno iskati v neustreznem načrtovanju v preteklosti. Današnje stanje ni le posledica samovolje posameznikov (črne gradnje), ampak tudi neustreznega načrtovanja.

Planiranje se pogosto izvaja na principu moči in ne na principu konsenza. Področje voda bi moralo biti regulirano od zgoraj navzdol, osnovni principi in usmeritve bi morale biti sprejete na državnem nivoju, zagotovljeni bi morali biti celoviti ukrepi na področju poplavne varnosti in vodovarstva. Prav tako bi bilo treba zagotoviti poenotenje konceptov in mehanizmov varovanja na ravni regije. Nasploh je trenutna doktrina urejanja in gospodarjenja z vodotoki napačna, manjka celovito načrtovanje na področju voda, številne retencijske površine pa so bile v preteklosti pozidane.

Problemi se pojavljajo tudi zaradi zakonodaje:

- Zakonodaja se spreminja hitreje, kot ji utegne slediti priprava planov, ali podatkovne baze, ki so na številnih področjih neažurne. Izpostavljen je bil primer (neustreznega) podatka o poplavnih območjih in nasploh podatkov o vodah. Predstavnica Inštituta za vode je razložila, da se na tem področju stvari sicer premikajo in da bodo v bližnji prihodnosti na voljo bolj ažurni podatki, kot tudi načrti upravljanja voda, vodna in poplavna direktiva.
- Zakonodaja je, kakor so se strinjali številni udeleženci, v nekaterih primerih tudi prestroga oz. neživljenjska. Kot primer je bila navedena v septembru 2008 sprejeta *Uredba o pogojih in omejitvah za izvajanje dejavnosti in posegov v prostor na območjih, ogroženih zaradi poplav in z njimi povezane erozije celinskih voda in morja (Ur. list RS 89/2008)*.
- Uredba je problematična predvsem zaradi dejstva, da ni bilo sprejetih prehodnih določb, predvsem za tiste projekte, ki so pred veljavnostjo uredbe že imeli potrebna soglasja, zdaj pa so blokirani.
- Zaradi te uredbe se je delo na številnih projektih, ki so bili že v teku, ustavilo oz. se zaradi novih omejitev ne more nadaljevati z gradnjo, čeprav so bila za te projekte že izdana vodnogospodarska soglasja. Zaradi tega lahko pride do tožb posameznih investitorjev.



- V povezavi z zgoraj omenjeno uredbo je bil izpostavljen tudi problem gradnje oz. umestitve čistilnih naprav v prostor.
- Nekateri udeleženci vidijo strožje omejitve pri gradnji v poplavnih območjih kot pozitivne, saj naj bi skozi te omejitve disciplinirali občine.

Izpostavljen je bil problem pristojnosti države oz. občin na področju urejanja vodotokov in zagotavljanja varstva pred poplavami:

- Za te namene država namenja vedno manj denarja, skrb za poplavno varnost je pogosto prepuščena občinam.
- Pri gradnji suhih zadrževalnikov se v številnih občinah pojavljajo problemi, ker njihova gradnja zaradi zavarovanih območij ni dovoljena.
- Ni vzpostavljenega sistema kompenzacij: zadrževalniki v eni občini v resnici varujejo poplavna območja, ki ležijo v sosednji občini, a zaradi tega prva občina ne dobi nobenih kompenzacij.

Pri preusmerjanju vodotokov in nasipavanju se uporablja material, za katerega se ne ve, ali je okoljsko ustrezen.

Na področju urejanja voda je občutiti odsotnost krovnega dokumenta, kakršne so bile npr. vodnogospodarske osnove iz 70. let, ki bi urejal to področje. Tudi zakon o vodah je bil izpostavljen kot pomanjkljiv oz. neustrezen, saj pri njegovem nastajanju stroka ni sodelovala v zadostni meri (pisali so ga pravniki).

Območja Nature 2000 so bila izpostavljena kot preveč obsežna. Poudarjeno je bilo, da Natura v teoriji ne pomeni istega kot Natura v praksi, slednja naj bi pomenila bistveno več (administrativnih) omejitev. Posamezniki so mnenja, da zaradi omejitev, ki veljajo v območjih Natura 2000, lastniki nimajo zadostnih kompenzacij.

Izpostavljen je bil pomen gozda kot največjega zadrževalnika in filtra čiste vode. Gozd na območju LUR-a pokriva že skoraj 60% površin, in eden od razlogov, zakaj je na tem območju še relativno malo problemov s čisto vodo, je tudi v tem, ker gozd dobro funkcionira in opravlja svojo vlogo.

Zmanjševanje kmetijskih površin najpogosteje pomeni intenzifikacijo obdelovanja na tistih zemljiščih, ki so v kmetijski rabi, kar pa pomeni velik negativen vpliv na podtalnico.

Občine se pri pripravi občinskih prostorskih načrtov srečujejo s številnimi težavami pri pridobivanju mnenj in smernic posameznih resorjev. Predlagano je bilo, da bi bile izdelane skupne strokovne podlage na regionalni ravni.

Problemi, izpostavljeni znotraj posameznih občin:

- Dobrova – Polhov Gradec: zadrževalniki, ki se ne čistijo in so zasuti s prodom.
- Trzin: problemi izdajanja soglasij zaradi zavarovanega območja sredi naselja.

- Komenda: problem poplavne varnosti naj bi reševala država, saj gre za medobčinski problem, vendar pri tem ni učinkovita.

## Ponudba javnih odprtih prostorov

### Vprašanja za razpravo

- Kako ocenjujete ponudbo javnih odprtih prostorov – otroških igrišč, športno-rekreacijskih površin, zelenic, parkov v vaši občini/LUR?
- Je zadostna in ustrezna?
- Kakšne so tendence?
- Kakšni so načrti vaše občine?

### Zaključki razprave

#### Vprašanje:

- V kontekstu delavnice Narava/Vode bi bilo bolj primerno govoriti o rekreaciji v naravi.
- To je zgrešena tema v okviru teme Narave/Voda.
- Javni prostor je predmet obravnave pri temi poselitev, podrobna raba, in ni narava.
- Vprašanja so relevantna in bolijo občine, potrebno je analizirati, kaj je tema skupnega, regionalnega pomena.

#### Zakonodaja:

- Ni zakonodaje za zelene površine, potrebna področna zakonodaja; zelena infrastruktura ni narava; pojavi se dilema uporabe definicije zelene infrastrukture v urbanem oziroma v podeželskem okolju.
- Spalna naselja, ni določeno, koliko zelenih površin mora biti kot odstotek zazidljivega območja (pritisk kapitala in dobička). Predlog: zelene površine glede na število prebivalcev območja.
- Potreba, da se naravovarstveni postopki podrobneje opredelijo

#### Stanje ponudbe v Ljubljani:

- Kritično primanjkuje zelenih površin, imamo samo Tivoli, Rožnik (stvar definicije, ali je to zelena javna površina).
- Velika obiskanost in gneča na poteh (PST, Tivoli).

#### Stanje podeželje:

- Gradnja igrišč, kjer se mladina lahko zadržuje, kot pozitivna izkušnja.
- Sprehajalne poti – vedno več sprehajalcev, ki prihajajo iz Ljubljane, pojavlja se potreba po organiziranih pohodih po gozdovih.
- Premalo urejena infrastruktura (parkirišča) ob izhodiščih.
- Izkušnje občin pri izvajanju medobčinskih projektov so različne, dobre in slabe; primer: izvaja se program LEADER Polhov Gradec do



Vrhnike, 5 občin; zaustavitev projekta RRA LUR Rimski zid → izziv in priložnost v sodelovanju z občinami.

Načrti občin:

- Občina Dobrova-Polhov Gradec izvaja LEADER program do Vrhnike, načrt: v naslednjih treh letih še tri tematske poti.

Stanje poti med občinami:

- Ni koordinacije med občinami, na primer pri gradnji kolesarskih poti.
- Ni enotne celostne podobe poti.
- Kolesarske in tematske poti nastajajo v okviru projektov, ki se po končanju projekta ne vzdržujejo, povezujejo (z ostalimi potmi – učnimi, pešpoti...).
- Ni informiranja.

Ljubljanska urbana regija:

- Premalo ponudbe parkov (obstoječe Tivoli in Arboretum).
- Kakšne parke delati s stališča narave/vode, kaj je potrebno upoštevati: regionalni plan, smernice, določijo se pogoji za posege v naravo.
- Projekti poti – dovolj ključnih projektov, ki povežejo ostale dejavnosti v dodatno ponudbo ob poteh.
- LUR nima projektov regionalnega pomena, priložnost bi bile lahko kolesarske poti različnih kategorij, tudi za dnevne migracije.

Tendence:

- Povezovanje na medobčinski ravni: poti (kolesarske, tematske,...), smučišča, kopanje, mikro-ponudba – povezovanje turizma in rekreacije.
- Občine bi morale med seboj bolje sodelovati.
- Razmisliti, da na mejah občin, glede na pogoje, naredijo skupne rekreacijske površine.
- Potrebno bi bilo povezati lokalno prebivalstvo (ponudbo) ob poteh.
- Stremeti za funkcionalno zaključeno celoto.
- Poti vzpostaviti v trajnostnem smislu in ob upoštevanju naravnih vrednot, da so varovana področja ekonomsko učinkovita.

## Vplivi podnebnih sprememb na okolje in prostor

### Vprašanja za razpravo

- Kakšni so sedanji vplivi podnebnih sprememb na okolje in prostor v vaši občini/LUR?
- Kaj pa v prihodnje?
- Kakšne so možnosti za prilagajanje na vplive podnebnih sprememb?

### Zaključki razprave

Vplivi podnebnih sprememb:

- Učinki podnebnih sprememb preveč dolgoročni, da bi se zanimali za to.
- Globalni značaj podnebnih sprememb; podnebne spremembe niso razumljene v vsej svoji razsežnosti.
- Negotovosti pri napovedovanju sprememb in pri postopkih izvajanja prostorskega planiranja.
- Nekateri problemi, povezani s podnebnimi spremembami, se sprejemajo kot »folklor«.
- Spreminjanje padavinskega vzorca – možnost povečanja poplavne ogroženosti predvsem zaradi hudourniškega značaja vodotokov.
- Povečuje se nestabilnost zemljin.
- Vplivi na regionalni ravni: avtoceste – prevetrenost, opuščanje lokalnih kurišč.
- Koncentracija izpustov plinov na gosto poseljenih območjih.

Možnosti za prilagajanje:

- Ali se nam lahko zgodijo podnebne spremembe brez ustreznih pravnih okvirov?
- Pravni sistem ne spodbuja dolgoročnega razmišljanja.
- Izmenjava izkušenj med različnimi deležniki v regiji in skupen nastop do države.
- Identificirati vplive na regionalni ravni in sprejeti ustrezne ukrepe za blažitev.
- Pomembno ozaveščanje regionalnega prebivalstva in izvajanje mehkih ukrepov (dogovarjanje, sodelovanje).
- Ozaveščanje otrok in mladine.
- Potrebno je ozaveščati strukture odločanja in upravljanja.
- Ozaveščanje za trajnostno rabo energetskih virov.
- Priprava energetskega koncepta na regionalni ravni.
- Spodbujanje rabe obnovljivih virov je na lokalni ravni dostikrat deklarativno.
- Vprašanja poplavne varnosti in zalog pitne vode obravnavati na regionalni ravni.
- Varčevanje z vodo.

- Racionalizirati rabo pitne vode in preprečiti nadaljnje onesnaževanje.
- Spremeniti cenovno politiko na področju rabe vode v smeri progresivnega zaračunavanja.
- HE na Savi so dvorezen ukrep.
- Mokri zadrževalniki.
- Ustrezno upravljanje in vzdrževanje hudournikov.
- Primerna raba zelenih površin.
- Novi namakalni sistemi za kmetijstvo.
- Prilagajanje kmetijstva (kulture!).
- Strukturni ukrepi.
- Globalne spremembe, spremembe mikroklimе – ukrepi na lokalni ravni.
- Prilagoditev gradnje okolju.
- Zgoščevanje poselitve, JPP, ustrezno opremljanje javnega prostora predvsem v mestih (drevoredi, zeleni pasovi).

## Vode kot dejavnik kakovosti bivanja

### Vprašanja za razpravo

- Kako – v kolikšni meri in na kakšen način – so izrabljene možnosti za uporabo vode kot dejavnika kakovosti bivanja v vaši občini/LUR?
- Ali so na tem področju kakšne neizkoriščene priložnosti?
- Potekajo ali so načrtovani projekti?

### Zaključki razprave

Pristojnost:

- Pristojnosti občin na področju voda omejene, varstvene omejitve določa država.
- Občine bi se morale dogovoriti glede tega, kaj bi želele urejati na višji ravni.

Odnos do ravnanja z vodami:

- Spremembe v odnosu do ravnanja z vodami – z ozaveščanjem ali pravni instrumenti? Ozaveščati je treba tudi odločevalce (voljene strukture) in upravljalce (npr. načelnike občinskih uprav).
- Koncept »regulacije« vode je problematičen, novi pristopi poudarjajo sonaravno urejanje.
- Urejanje voda naj se sklada z značilnostmi geografskega okolja.
- Nasprotja med varstvom in rabo voda, iz tega izhajajo omejitve.

Poplavna ogroženost, poplavna varnost:

- Poplavna varnost ključna tema v povezavi z vodami.
- Vprašanje poplav se obravnava v občinskih planih; potrebno je celovito reševanje na ravni regije ali povodij.

- Regionalni vidiki poplavne ogroženosti, npr. zapornica v Ljubljani – posledice v Vrhniki; tema, ki naj se obravnava v regionalnem prostorskem načrtu.
- Drenažni sistemi na Ljubljanskem barju – Ministrstvo za kmetijstvo vlaga denar zaradi začetne investicije.
- Poplavne površine – pritisk poselitve na ogrožena območja.
- Zmanjšuje se izdatnost lokalnih virov, zamočvirjenost zemljišč; razmere se spreminjajo neodvisno od razvoja poselitve.
- Del sprememb v poplavnosti posledica podnebnih sprememb.
- Poseganje v območja, kjer obstaja nevarnost, pogosto povezana z »višjimi interesi«.
- Probleme z vodami smo ustvarili sami z razvojem, poselitvijo ipd.
- Ali je mogoče vse reševati?
- Vprašanje: kdaj naj se v postopke vključujejo upravni organi s svojimi mnenji?
- Usklajevanje med resorji/sektorji je problem v upravnem smislu.
- Stroka, npr. narava, vodarji, je vključena prepozno. Potrebno bi bilo vključevanje v fazi priprave projektov, problem je usklajevanje postopkov.
- Verodostojnost hidrološko-hidravličnih študij je vprašljiva – izdelujejo se lokalno, stihijsko.

#### Plovnost vodotokov v LUR:

- Projekt plovnost Ljubljanice; v Sloveniji obstajajo primeri dobre prakse – Ptuj, Soča, Savinja.
- Potencialni regionalni projekti: plovba po Savi, Ljubljanici, Kamniški Bistrici.
- Plovba po Ljubljanici – urediti v okviru načrta upravljanja Krajinskega parka Ljubljansko barje.

#### Kvaliteta pitne vode, vplivi dejavnosti:

- Varstvo vodnih virov, oskrba s pitno vodo – regionalni temi, potrebni ustrezni dogovori. Odnos do varstva vodnih virov v občinah je vprašljiv: zakaj varovati vodne vire za prebivalce drugih občin.
- Voda je v LUR prisotna, vendar je vprašljiva kakovost pitne vode – je relativno slaba.
- Na delavnicah je treba prepovedati uporabo vode v plastenkah.
- Kmetijska dejavnost vpliva na kvaliteto vode, potrebno je prilagajanje kmetijstva, npr. na Ljubljanskem barju je potrebno ozaveščanje kmetov in prilagajanje dejavnosti.
- Neprimerno kmetovanje prevladuje, posledice za kvaliteto vode so dolgoročne.
- Stanje na tem področju je bistveno boljše, npr. na Radenskem polju je problem onesnaževanja voda zaradi kmetijstva zanemarljiv, hujša težava je zaraščanje.
- Kmetovanje je pogoj za ohranjanje območij Natura 2000, potrebno pa je izobraževanje in ustrezen zakonski okvir (restriktivni ukrepi).

- Kmetje so v načelu pripravljeni sodelovati pri vzdrževanju zavarovanih območij, pogosto pa je problem neustrezna komunalna infrastruktura, npr. odsotnost čistilnih naprav.
- Biološke čistilne naprave: v katerih primerih niso ustrezne?
- Občina Vrhnika dobiva vodo iz Borovniškega vršaja, vodozbirno območje zajema npr. Rakitensko planoto; z vidika ohranjanja kvalitete vode je pomembno, kaj se tukaj dogaja, kakšni so trendi prostorskega razvoja, npr. na področju poselitve.

#### Območja varstva, izvajanje projektov:

- Varovana območja, npr. Natura 2000, se izrablja kot izgovor/argument za to, da se prepreči izvedba projektov.
- Slabo poznavanje tega, za kaj gre pri zavarovanih območjih, omejitve so relativne, potrebne so prilagoditve projektov.
- »Volja birokratov« je pomembna za reševanje zadev – možnosti za izvedbo/zaustavitev projektov.
- Razpisi za državna in evropska sredstva so usmerjeni v velike projekte in niso primerni za manjša območja; morali bi omogočiti čim širšo udeležbo.
- Nehvaležna vloga kmetijskih svetovalcev, upravljalcev parkov ipd. – obljube vs. možnosti realizacije projektov glede na razpise za sredstva.
- Poraba evropskih sredstev zahtevna z administrativnega vidika.
- Nesodelovanje/nevoščljivost, kdo naj prevzame odgovornost.
- Problem je v Ljubljani, ne v Bruslju.

#### Izraba voda:

- LUR je bogat z vodami – predstavljajo strateški vir.
- Voda je pomembna z vidika izrabe prostega časa, za turizem.
- Rekreacija naj se umešča na vodne površine umetnega nastanka, naravne površine naj se ohranjajo.
- Gozd pozitivno vpliva na kakovost vode, vprašanje je, ali je razporeditev gozdnih površin ustrezna.
- Kakšni so trendi zaraščanja v LUR in načini gospodarjenja s temi površinami?
- Občina Vrhnika: neizkoriščen potencial Ljubljanice in izvirov. V občinskem prostorskem načrtu strategija vračanja rekreacijskih rab in povezovanja naselij z vodotoki. Problem: nihanje vodostaja. Povezovanja s sosednjimi občinami ni.

## Naravovarstveno pomembna območja (EPO, NV, Natura 2000, zavarovana območja): potenciali in omejitve za razvoj

### Vprašanja za razpravo

- V čem vidite potencial za razvoj zavarovanih območij?
- Katere so pomanjkljivosti /omejitve za razvoj na zavarovanih območjih?

Ne gre za dva nasprotna pola (potencial ali omejitve), temveč za povezano celoto; določene omejitve izhajajo iz naravnih danosti (npr. močvirna tla na barju), in če teh ne spoštujemo, kot dejstvo trčimo ob ovire (npr. dražja gradnja na barju).

### Pomanjkljivosti/omejitve NV pomembnih območij

- O omejitvah se govori a priori in zelo na splošno, kar pomeni, da nam primanjkuje informacij za ustrezno interpretacijo pomena teh območij.
- Administrativne ovire pri umeščanju posegov na NV pomembna območja – dolgotrajni in nerazumljivi postopki; težko dosegljivi pogoji soglasodajalcev.
- Ravno zaradi teh administrativnih ovir se še vedno dogajajo zgrešeni primeri – nedopustni posegi na NV pomembna območja.
- Javno dostopnih podatkov o NV pomembnih območjih, ki sicer obstajajo (NV atlas), občine kot razvijalci in investitorji ne znajo uporabljati/se izogibajo uporabi.
- Ni sintezne karte, ki združevala vsa območja z omejitvenimi dejavniki (tudi VVO, poplave idr.), iz katere bi bilo za razvojnike zlahka ugotoviti, kje je še možno umeščanje brez problemov.
- Predpisov je dovolj, tudi podatki so, problem je komunikacijske narave: ni sodelovanja in usklajevanja resorjev.
- Na NV pomembnih območjih ni ustreznega upravljanja (ustrezne košnje,...).
- Ni sodelovanja med MKGP in MOP; prihaja do »fragmentacije« soglasodajalcev in sektorjev (npr. kmetijsko svetovalna služba in MOP so si v nasprotju – konkretno v KP Kozjansko, kjer je potrebno ohranjanje specifične kmetijske krajine).
- Neusklajena zakonodaja na ravni države.
- Konkretna težava: širjenje kmetij v KP je zelo težko.
- Upravljavski načrti za ZO niso izdelani; ponekod so bili krajinski parki ustanovljeni že več desetletij nazaj (konkretno KP Polhograjski dolomiti) in so dediščina nekdanje ene občine; v občinah naslednicah ni volje za upravljanje, to so mrtvi parki – v kolikor ni volje za upravljanje, naj občine rajši dajo pobudo za ukinitvev parka.



- Upravljalavec zavarovanega območja (konkretno v KP Kozjansko) nima moči.
- ZO potrebujejo razvojne akterje; v okviru KP Ljubljansko Barje je bila izpostavljena deponija odpadkov – za nekatere je neumestno, da se ji podaljša delovanje znotraj ZO, za druge je to smiselno, s tem, da so vplivi pod nadzorom.
- NV pomembna območja bi bilo potrebno na novo strokovno preveriti, prvotno nekatera razglašena diletantsko.
- Iz varovanih območij je potrebno izvzeti območja usmerjene poselitve.
- Manjkajo usmeritve, informacije o NV pomembnih območjih; ljudem se ne sme prepovedovati, temveč jih ozaveščati.

### Potenciali NV pomembnih območij

- Na NV pomembnih območjih je prava pot »nazaj k naravi«, kar pomeni spodbujanje naravi prijaznega turizma, rekreacijskih dejavnosti, pridelave zdrave hrane, razvoja učnih poti.
- NV pomembna območja imajo za takšno ponudbo izreden potencial (ne zgolj v okviru LUR, temveč na ravni cele RS), ki pa še ni izkoriščen; ni ustrezne ponudbe za zgoraj naštetе potrebe (zdravo okolje, rekreacija, učne poti, zdrava hrana ...).
- NV pomembna območja so tržna niša (so lahko dostopna...) za dobro situirane prebivalce.
- Način življenja in mentaliteta ljudi se je spremenila; vse večji pomen pridobiva prosti čas, skrb za sebe, dobro počutje; in takšnim ljudem/potrebam je potrebno dati program, ki jim bo to omogočal; tega se morajo upravljavci zavedati.
- Potrebno je ustanoviti enotno službo na ravni LUR, ki bo spodbujala proaktiven pristop in sodelovanje sektorjev in raznih deležnikov, ki jih bo vabila za isto mizo in spodbujala/vodila sodelovanje; že na začetku priprave planov in umeščanja posegov; ta služba bo nudila svetovanje/inženiring, interpretirala predpise, izdelala sintezne karte omejitev; jih povezala v izdelavi skupne vizije razvoja.
- V KP Kamniško-Savinjske Alpe, ki je še v ustanavljanju, so se občine na iniciativo ene od njih že same odločile za povezovanje; v KP vidijo potencial za turizem.
- Finančna sredstva EU in SKOP so na voljo.
- NV pomembna območja vzpostavljajo ekološko ravnovesje, kot npr. Lj. barje, ki je jezero hladnega zraka za Ljubljano, hkrati varuje Ljubljano pred poplavami, saj se vode razlivajo tam.
- Ohranitev vrst (ne za človeka, temveč po sebi).
- Določene koristi NV pomembnih območij so nemerljive in bodo, ko bo kapitalska družba malo izzvenela, bolj prišle v ospredje, npr. zdravje ljudi, psihosocialno ugodno stanje prebivalcev, ...
- Lahko predstavljajo prepoznavno območje, blagovno znamko.

## Priloga 2

# Cilji in usmeritve za področji narave in voda in za razvojne možnosti na teh področjih

## Cilji in usmeritve za področje varstva narave

1.	<p><b><u>Ohranjanje visoke stopnje biotske raznovrstnosti:</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– ohranitev oz. doseganje ugodnega stanja ogroženih vrst in habitatnih tipov;</li> <li>– ohranitev oz. doseganje ugodnega stanja (obsega in kvalitete) habitatov vrst in habitatov tipov, za katere so opredeljena območja, pomembna za ohranitev biotske raznovrstnosti (EPO, Natura 2000);</li> <li>– učinkovito in usklajeno ohranjanje narave v zavarovanih območjih z upravljalskimi načrti.</li> </ul>	
2.	<p><b><u>Ohranjanje naravnih kakovosti v največji možni meri:</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– vključevanje varstva narave že v začetni fazi postopka planiranja dejavnosti (premišljen pristop in uporaba transparentnih metod in tehnik, priprava alternativnih predlogov, vključevanje širše in strokovne javnosti);</li> <li>– varstvo območij z visoko ohranjenostjo naravnih procesov, to so območja, kjer posegov v prostor ni bilo oz. so ti minimalni in niso znatneje vplivali na potek naravnih procesov (območja z izjemno, redko ali tipično izoblikovanostjo površja, ki je posledica naravnih procesov, območja z visoko stopnjo ohranjenosti naravnih ekosistemov, območja pomembna za ohranjanje naravnih procesov in območja z izrazitejšo naravno dinamiko). Velik potencial za varstvo imajo gozdne površine, gozdni rezervati, območja varovalnih gozdov, vode in obvodni prostor, mokrišča, strma in nedostopna območja, zavarovana območja narave in naravnih vrednot;</li> <li>– določitev notranje conacije varstvenih območij – na podlagi analiz določiti območja strogega varstva in območja dopuščene usklajevanja.</li> </ul>	
3.	<p><b><u>Priprava upravljalških načrtov</u></b>, ki natančneje opredeljujejo območja varstvenih režimov posameznih območij ter dajejo konkretne varstvene in razvojne usmeritve. V pripravo upravljalških načrtov je treba vključiti širšo in strokovno javnost.</p>	
4.	<p>V luči pričakovanih (klimatskih) sprememb, ki bodo človekove dejavnosti v številnih območjih regije izpostavile pogostejšim naravnim procesom se <b><u>na regionalni ravni pripravi podrobnejše usmeritve o prilagajanju rabe prostora naravi z ukrepi, kot so: uvajanje novih tehnologij, prilagajanje vrste dejavnosti, selitev ranljivih dejavnosti na manj ogrožena in ustrežnejša območja in prepuščanje posameznih območij naravnim procesom.</u></b></p>	

## Cilji in usmeritve za področje varstva voda

1.	<p><b><u>Varstvo površinskih in podzemnih voda, vodnih in obvodnih ekosistemov ter mokrišč:</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– zagotavljanje čim večje kakovosti voda in naravne ohranjenosti vodnih in obvodnih ekosistemov.</li> </ul>	
2.	<p><b><u>Zagotavljanje zadostne količine in ustrezne kakovosti pitne vode za nemoteno vodooskrbo:</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– varčna raba vode, ozaveščanje porabnikov,</li> <li>– poseganje v vodni krogotok na način, ki ne bo imel prevelikih negativnih posledic na razpoložljive količine in dostopnost podzemne vode,</li> <li>– zmanjšanje onesnaževanja iz razpršenih virov, predvsem kmetijstva, ozaveščanje in večji nadzor nad rabo gnojil in fitofarmaceutskih sredstev,</li> <li>– na vodovarstvenih območjih kot prioriteto pred drugimi rabami postaviti varovanje neonesnažene vode,</li> <li>– zmanjšanje onesnaževanja iz točkovnih virov onesnaževanja: sanacija neustreznih odlagališč odpadkov, zmanjšanje izpustov iz industrije in KČN itd.</li> </ul>	
3.	<p><b><u>Zagotavljanje ustrezne kakovosti površinskih voda:</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– kontrola izpustov predvsem iz točkovnih virov onesnaževanja, izgradnja čistilnih naprav,</li> <li>– zagotavljanje ustreznega pretoka in zadostne količine vode tudi v času hidroloških suš, nadzor nad rabo oz. odvzemom vode iz vodotokov v sušnih obdobjih.</li> </ul>	
4.	<p><b><u>Izdelava načrtov upravljanja voda, kakor jih predvideva Zakon o vodah:</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– zagotovitev celovite obravnave voda,</li> <li>– določitev najpomembnejših ciljev in usmeritev na področju upravljanja z vodami,</li> <li>– zagotovitev vzdržne rabe vode.</li> </ul>	
5.	<p><b><u>Sodelovanje vseh vpletenih – stroke, države in lokalnih skupnosti pri načrtovanju varstva pred poplavami:</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– sanacija stanja na območjih, ki jih ogrožajo poplave z ustreznimi ukrepi (zadrževalniki, regulacije),</li> <li>– pri načrtovanju prostora naj bodo poplavna območja kjer je le mogoče v največji meri prepuščena naravni dinamiki, na ta območja se ne umešča rab, ki zahtevajo protipoplavne ukrepe,</li> <li>– kjer je mogoče postopen umik dejavnosti, ki jih ogrožajo poplave iz tega prostora.</li> </ul>	

## Cilji in usmeritve: razvojne možnosti na področju narave in voda

1.	<p>Na regionalni ravni se <b><u>opredeli območja s skupnimi značilnostmi in podobnimi problemi ter pripravi podrobnejše usmeritve za celovito urejanje teh območij (poselitve, infrastruktura, sanacije degradiranih območij, kmetijstvo, rekreacija in turizem)</u></b>. Na podlagi usmeritev se oblikuje <b><u>prioritetne razvojne projekte, ki bodo zagotavljali sredstva za posege v javnem interesu</u></b>.</p>	
2.	<p>Na regionalni ravni se <b><u>pripravi usmeritve za načrtovanje regionalnega zelenega sistema</u></b>, ki bi omogočal skladnejši razvoj na področju krajine. Preko ustrezne rabe bi se ohranjale ključne kakovosti prostora, predvsem na najbolj občutljivejših in najbolj ogroženih območjih regije.</p>	
3.	<p><b><u>Ekološka in programska obogatitev odprtega prostora v mestih in naseljih:</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– ohranjanje obstoječih in vzpostavljanje novih javnih programov v mestih in naseljih (parki, otroška igrišča, tematske poti, učne poti);</li> <li>– vzpostavljanje javnih športno-rekreacijskih površin za različne ciljne skupine;</li> <li>– zagotavljanje optimalne razporeditve zelenih površin glede na gravitacijska območja;</li> <li>– zagotavljanje strukturne urejenosti in povezanosti zelenih površin.</li> </ul>	
4.	<p>V luči pričakovanih (klimatskih) sprememb, ki bodo človekove dejavnosti v številnih območjih regije izpostavile pogostejšim naravnim procesom, se na regionalni ravni <b><u>pripravi podrobnejše usmeritve o prilagajanju rabe prostora naravi z ukrepi, kot so: uvajanje novih tehnologij, prilagajanje vrste dejavnosti, selitev ranljivih dejavnosti na manj ogrožena in ustrežnejša območja in prepuščanje posameznih območij naravnim procesom</u></b>.</p>	
5.	<p><b><u>Na regionalni ravni se preuči možnosti za rabo voda v rekreacijske in turistične namene ter za zagotavljanje kakovostnega bivalnega okolja</u></b>. Vode se vključijo v turistično ponudbo, spodbuja se rekreacija ob vodah in na njih. Pri načrtovanju poselitve se, kjer je to mogoče, vključi vodotoke v ureditev javnega odprtega prostora.</p>	
6.	<p><b><u>Na regionalni ravni se preuči možnosti, ki jo imajo vodotoki kot obnovljiv energetski vir</u></b>.</p>	